

Motion till riksdagen 2019/20:858

av Mikael Strandman (SD)

Översyn av riksintressen och strandskyddade områden

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning gällande riksintresse och strandskydd med direktiv om minskning av dessa i omfattning till förmån för bostadsbyggande och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa rätten att överklaga plan- och bygglovsprocesser – även för sektorsmyndigheterna – och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Ett av de vanligaste skälen till att byggplaner stoppas är hänvisning till riksintressen. Att skydda natur, friluftsliv eller kulturhistoriskt värdefulla miljöer är viktigt, men det ska inte gå till överdrift. Man måste också ta hänsyn till att folk ska kunna bo och arbeta.

För att locka investeringskapital krävs att kommunerna kan erbjuda tillräckligt attraktiva bostadslägen. Dessa konkurrerar ofta med andra intressen i form av till exempel riksintressena för naturvård, strandskydd, friluftsliv, kulturhistoria eller biologisk mångfald.

En riksintresseutredning med direktiv om minskning av riksintressenas omfattning till förmån för bostadsbyggande genomfördes 2015–2017. Men tvärtemot dess syfte resulterade den i stället i förslag på ytterligare riksintressen och ett konstaterande av att bostadsbyggandet inte behövde få högre prioritet. Det var dock inte helt oväntat då 33 av utredningens totalt 38 experter kom från departement och myndigheter med uppgift att bevaka just riksintressena. Av de övriga kan nämnas Naturskyddsföreningen och Svenska Turistföreningen. Endast två experter kom från näringslivet, och lokalsamhällets röst fördes av en expert från SKL. Kommunernas remissvar var inte nådiga och är värda en genomläsning i sig. I stället för att riksintressena minskas eller balanseras

pågår inom många myndigheter ett antal initiativ för att utvidga riksintressenas omfattning och ställning.

Utvecklingen har påverkats starkt av att olika intressegrupper driver på för än mer omfattande regelverk för skydd av natur, friluftsliv och kultur m.m. – ofta uppbackade av att deras medlemmar har positioner inom berörda departement och myndigheter.

Detta skapar en icke transparent intressegemenskap mellan dessa grupper och de tjänstemän som på olika nivåer bereder och beslutar i olika ärenden i plan- och bygglovsprocesser. Dessutom ger det förutsättningar för ”Green inside activism” i syfte att oavsett demokratiskt och enligt gällande lag fattade beslut driva igenom sina idéer och uppfattningar. Genom att sakta förskjuta praxis, modell ”mission creep”, har dessa intressegrupper under åren fått ett slags tolkningsföreträdare i många frågor.

Organisationer med ändamålsområde miljö och natur hade 2017 enligt Svensk insamlingskontroll (90-konto) intäkter om 2,1 miljarder. De har resurser att – vid sidan av sina direkta stödinsatser – driva sina frågor samtidigt som de ofta får bra stöd från media.

På andra sidan står enskilda bostadssökande och ett tämligen oorganiserat lokalsamhälle. Detta är en annan av de asymmetrier som har gjort bostadsbyggandet nedprioriterat jämfört med andra intressen. Resultatet har över tid blivit att över 56 procent av Sveriges yta på grund av riksintressen har begränsningar vad avser planering och utveckling. (Se Riksintresseutredningens betänkande Planering och beslut för hållbar utveckling, SOU 2015:99.)

Såväl länsstyrelser som övriga myndigheter framhåller att just deras hantering av riksintressen inte är problematisk. Länsstyrelserna kan visa att de inte har överklagat ett större antal planer eller andra beslut. Samtidigt är de i ett tidigt skede inne i alla projekt där de kan ha intressen och meddelar sin uppfattning.

Sammantaget har regelverk, myndigheternas tillämpning av dessa och inte sällan deras inställning blivit ett stort problem, och enskilda aktörer drar sig för att driva processer då det kan slå tillbaka på det egna ärendet eller den egna affären.

Det finns ingen ”kostnad” för staten och de tjänstemän som fattar beslut som är negativa för lokalsamhällets utveckling, och de behöver inte ta ansvar för helheten. Detta är ytterligare en av de asymmetrier som har gjort bostadsbyggandet nedprioriterat jämfört med andra intressen.

Vill vi i närtid ha ett nybyggande som motsvarar behovet av och efterfrågan på bostäder så måste olika intressen balanseras mot bostadsbyggandet på ett klokare och snabbare sätt än vad som sker i dag. Regelverket kring riksintressen bör utformas så att det ger lokalsamhället möjlighet att utvecklas och efter eget förnuft ta vara på sina olika styrkor. För att åstadkomma en bättre balans krävs det av regeringen att den denna gång ger tydliga utredningsuppdrag och inte låter sektorsmyndigheterna och olika intressegrupper ta över initiativet och återigen prioriterar ner samhällets intresse av att folk ska kunna bo och arbeta. Marginalnyttan för olika intressen bör vägas mot varandra baserat på relevant fakta.

Med hänvisning till ovanstående föreslår jag riksdagen att besluta att tillsätta en utredning, denna gång med en jämn fördelning av experter från näringsliv, SKL, myndigheter och departement, gällande riksintressen och strandskydd med direktiv om

att minska omfattningen av dessa till förmån för bostadsbyggande samt att begränsa rätten att överklaga plan- och bygglovsprocesser – även för sektorsmyndigheterna.

Mikael Strandman (SD)